

Vlaams
Parlement

ingediend op **37-D** (2017-2018) – Nr. 2
19 juni 2018 (2017-2018)

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Marius Meremans en Katia Segers

over het verslag

van het Rekenhof

over de ontsluiting van het kunstpatrimonium
van de Vlaamse Gemeenschap

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Bart Caron.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Wilfried Vandaele, Miranda Van Eetvelde, Manuela Van Werde, Herman Wynants;

Karin Brouwers, Sabine de Bethune, Joris Poschet, Orry Van de Wauwer;

Lionel Bajart, Jean-Jacques De Gucht;

Yamila Idrissi, Katia Segers;

Bart Caron.

Plaatsvervangers:

Paul Cordy, Kathleen Krekels, Bart Nevens, Ludo Van Campenhout, Karl Vanlouwe, Peter Wouters;

Cindy Franssen, Tinne Rombouts, Koen Van den Heuvel, Johan Verstreken;

Rik Daems, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Tine Soens;

Imade Annouri.

Documenten in het dossier:

37-D (2017-2018) – Nr. 1: Verslag van het Rekenhof

INHOUD

I.	Bespreking met het Rekenhof.....	4
1.	Toelichting door het Rekenhof	4
1.1.	Kunstbezit in cijfers	4
1.2.	Collectievorming en -ontsluiting.....	5
1.3.	Promotie- en publieksbeleid	6
1.4.	Evaluatie	7
1.5.	Aanbevelingen.....	7
1.6.	Antwoord van de minister van Cultuur.....	8
2.	Bespreking in de commissie	8
II.	Gedachtewisseling met de minister van Cultuur.....	15
1.	Toelichting door minister Gatz	15
2.	Bespreking in de commissie	22
	Gebruikte afkortingen.....	26

Op donderdag 29 maart 2018 en donderdag 26 april 2018 behandelde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media het verslag van het Rekenhof over de ontsluiting van het kunstpatrimonium van de Vlaamse Gemeenschap.

De leden van de commissie stelden bij die gelegenheid ook al vragen aan Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel. Naar aanleiding van die vragen wisselde de commissie op donderdag 26 april 2018 van gedachten met de minister.

I. Bespreking met het Rekenhof

1. Toelichting door het Rekenhof

Wim Van Laethem, eerste auditeur van het Rekenhof, zal de audit van de ontsluiting van de kunstcollectie van de Vlaamse Gemeenschap toelichten.

Het onderzoek berustte op drie onderzoeksvragen:

- heeft de Vlaamse Gemeenschap zicht op haar kunstcollectie en de ontsluiting ervan;
- stuurt en evalueert de overheid die ontsluiting;
- welke zijn de verwervings- en beheersknelpunten?

Het Rekenhof bezocht drie types organisaties:

- de Vlaamse Gemeenschap en haar eigen collectie, beheerd door het Departement CJM;
- drie instellingen van de Vlaamse Gemeenschap, namelijk KMSKA, M HKA en Kasteel van Gaasbeek;
- FeliXart en Roger Raveel Museum, twee instellingen die niet in de strikte zin tot de musea van de Vlaamse Gemeenschap behoren, maar waar een belangrijk deel van de collectie eigendom is van de Vlaamse Gemeenschap.

1.1. Kunstbezit in cijfers

Het bleek niet mogelijk om het kunstbezit in exacte cijfers weer te geven, daar kunstbezit geen eenduidig gegeven vormt. De tabel op pagina 25 van het rapport kan daardoor niet voor 100 percent exact zijn.

Het gemis aan eenduidigheid heeft verschillende oorzaken. Ten eerste is er een verschil in de telwijze. Sommige kunstwerken worden per stuk geteld, andere per reeks of per deelcollectie.

Ten tweede is de registratie in het verleden niet altijd even secuur verlopen. In de loop der tijden – niet recent – zijn een aantal registratienummers om onbekende redenen niet gebruikt.

De cijfers verschilden ook afhankelijk van de instantie die ze aanleverde: zelden gebeurde het dat een museum en de administratie over dezelfde collectie dezelfde cijfers meegaven.

De tabel in de audit is bijgevolg een poging tot een exacte weergave maar blijft een benadering.

Eind 2016 bestond de collectie van de Vlaamse Gemeenschap uit ongeveer 18.870 werken. Bijna 8000 daarvan zijn eigendom van de Vlaamse Gemeenschap. De rest is eigendom van de Belgische Staat. Hiervoor is sprake van medebeheer tussen de Vlaamse en Franse gemeenschappen en de Koninklijke

Musea voor Schone Kunsten van België. De audit schetst de historiek van de samenstelling van die gezamenlijk beheerde collectie.

De optelsom van de collectie van de Vlaamse Gemeenschap en van de vijf musea die bij de audit betrokken waren, levert bij benadering bijna 18.000 kunstwerken op, de zogenaamde foto van het kunstbezit door het Rekenhof.

1.2. Collectievorming en -ontsluiting

De collectie van de Vlaamse Gemeenschap komt weinig aan bod in de beleidsdocumenten van de minister van Cultuur, constateert Wim Van Laethem. Minister Gatz heeft wel een visie op het cultureelerfgoedbeleid ontwikkeld, met als doelen onder andere een brede publieksparticipatie, de fysieke en digitale toegankelijkheid van het kunstbezit en een inzicht in het publieksbereik en in de niet-bereikte doelgroepen. Deze doelstellingen gelden uiteraard ook voor het ontsluitingsbeleid van het kunstpatrimonium van de Vlaamse Gemeenschap.

In de praktijk focust het Departement CJM, dat de collectie van de Vlaamse Gemeenschap beheert, zijn opdracht tot ontsluiting op bewaargeving, onder meer aan musea en overheidsorganisaties.

Musea besteden in hun beleidsplannen erg veel aandacht aan de ontsluiting, zowel fysiek als digitaal. De beleidsaccenten van de minister komen daarin over het algemeen goed aan bod, behalve het onderzoek naar de niet-bereikte doelgroepen.

Het ontsluitingsbeleid wordt uiteraard mee gestuurd door het verwervingsbeleid. Het verwervingsbeleid van de Vlaamse Gemeenschap heeft een belangrijke evolutie ondergaan. Aanvankelijk was die collectie-uitbouw vooral bedoeld als steun aan kunstenaars. Daarna evolueerde dit beleid naar de verwerving van topstukken en sleutelwerken. Sinds 2016 is er daarnaast een aankoopbeleid voor hedendaagse kunst, met de invulling van collectielacunes en de directe aankoop van beloftevolle kunstenaars als doelstellingen.

In het algemeen blijkt er weinig visie op het doel, de samenstelling en het beheer van de collectie. Wel is er verbetering merkbaar. Sinds 2017 werkt het departement aan een visienota en een collectieplan voor de collectie van de Vlaamse Gemeenschap.

Het verwervingsbeleid van musea ligt vast in collectieplannen. Het Rekenhof betreurt het gebrek aan afspraken tussen musea om hun aankopen te sturen.

Over het heikele punt van de afstoting van collectieonderdelen heeft minister Gatz zich nog niet uitgesproken. De musea stellen zich op dat vlak terughoudend op. De eerder vermelde visienota zal echter wel ingaan op het begrip 'ontzamen'.

Grosso modo zijn er twee vormen van ontsluiting te onderscheiden, namelijk fysieke en digitale ontsluiting.

Wat de fysieke ontsluiting betreft, beschikken de meeste musea over een permanente tentoonstelling maar concentreren ze zich vooral op tijdelijke tentoonstellingen. Ze tonen hun kunstwerken ook vaak door ze in bruikleen te geven aan andere musea of organisaties. Open depots zijn veeleer uitzondering dan regel. Het Rekenhof heeft vastgesteld dat Vlaamse musea niet werken met een zeker rotatiesysteem voor kunst uit depots. Ze hebben geen vaste percentages voor ogen voor de rotatie van en naar hun depots, maar bepalen hun keuzes steeds inhoudelijk. Daardoor worden bepaalde kunstwerken vaak aan

het publiek getoond en andere slechts zelden. De musea houden per jaar cijfergegevens bij over de werken die ze hebben geëxposeerd of die net in de depots zijn gebleven.

De Vlaamse Gemeenschap ontsluit haar collectie hoofdzakelijk door bewaargeving. Daarin schuilt een probleem. Het Departement CJM kent immers 1668 bewaarplaatsen. Op basis van zijn eigen data kan het echter niet uitmaken welke van die bewaarplaatsen publiek ontsloten zijn en welke niet. Van sommige organisaties is dat wel duidelijk, van andere helemaal niet.

Bovendien is de inventaris van wat zich in welke bewaarplaats bevindt, vermoedelijk niet actueel. Door verschuivingen binnen de overheid, waaronder verhuizingen, fusies en staatshervormingen, is het niet langer zeker dat de bewaarplaatsen in de databestanden van de Vlaamse Gemeenschap met de realiteit overeenstemmen. Dit alles maakt het onmogelijk om te bepalen welk percentage van de collectie van de Vlaamse Gemeenschap ontsloten is of in een rotatiesysteem zit.

Afgezien daarvan zijn de digitale inventarissen quasi volledig, met als minimum de basisinformatie en een afbeelding. Tussen de digitale ontsluiting van de verschillende musea bestaan grondige verschillen. Bij het KMSKA en het Roger Raveel Museum is de collectie vrijwel volledig digitaal ontsloten. Voor de andere musea geldt dit veel minder.

De ontsluiting gebeurt zowel via de eigen websites van de musea als op andere platformen zoals Lukasweb.

De collectie van de Vlaamse Gemeenschap wordt digitaal ontsloten door de bewaarnemers. De eigen website van de Vlaamse Gemeenschap biedt een beperkte ontsluiting aan. Ook via andere platformen is er een beperkte ontsluiting.

Problemen met de ontsluiting kunnen zich zowel op technisch als op juridisch vlak situeren. Op het auteursrechtelijke aspect is het Rekenhof niet verder ingegaan aangezien dat al een juridisch onderzoek op zich zou vergen.

De spreker gaat in op de randvoorwaarden voor ontsluiting. De musea blijken te beschikken over rechtsgeldige titels voor alle kunstwerken die ze in huis hebben. Voor de bruiklenen en bewaargeving blijken de akten en de feitelijke toestand overeen te stemmen. Bij de collectie van de Vlaamse Gemeenschap is het door gebrek aan standplaatscontroles echter de vraag of de documenten wel met de realiteit overeenstemmen.

Voor de verplaatsingen van een kunstwerk is een conditierapport nodig. Dat principe blijken de musea te respecteren, maar er zijn wel onderlinge verschillen in de manier waarop musea die rapporten opstellen.

Musea voeren inventaris- en conditiecontroles uit, maar de Vlaamse Gemeenschap doet dit amper voor haar eigen depot, noch ter plaatse bij de werken die ze in bewaring geeft. Vandaar de vandaag zwaar gemediatiseerde vraag van het Rekenhof naar de 2300 kunstwerken waarvan de huidige locaties onbekend zijn. Daarmee wil Wim Van Laethem zeker niet gezegd hebben dat ze verloren zouden zijn gegaan of spoorloos zouden zijn.

1.3. Promotie- en publieksbeleid

Het Departement CJM voert geen promotie voor de collectie van de Vlaamse Gemeenschap.

Musea voeren vooral naar aanleiding van tentoonstellingen promotieacties, veelal met communicatiecampagnes op maat, zowel op papier als digitaal. Ze maken veelvuldig gebruik van sociale media en werken samen met sectoren als toerisme, onderwijs en lokale diensten.

Ten aanzien van het museumpubliek wordt er meertalige informatie verstrekt via onder meer filmpjes en apps. De musea beschikken over een uitgebreide educatieve werking voor kinderen en scholen. Ze gebruiken weliswaar digitale instrumenten, maar dit systeem staat nog in de kinderschoenen.

Grote musea richten zich met specifieke programma's tot doelgroepen zoals slechtzienden of migranten. Voor een bepaald doelgroepenbeleid zijn ook infrastructuuroplossingen nodig. Op dat vlak zit het KMSKA dankzij zijn grondige renovatie op het goede spoor. Het Kasteel van Gaasbeek zal in de komende jaren zijn masterplan uitvoeren. Het M HKA wacht wel nog op een grondige renovatie.

1.4. Evaluatie

Wat de zelfevaluatie betreft, verzamelen musea behoorlijk wat informatie over hun bezoekersaantallen. Daarbij is ook doelgroepinformatie beschikbaar, maar die varieert nogal van museum tot museum. Over moeilijk te bereiken doelgroepen doen ze weinig onderzoek.

Kwalitatieve informatiegaring over de wensen en ervaringen van het publiek zijn nogal zeldzaam. In het algemeen voeren de musea weinig enquêtes, met uitzondering van het Kasteel van Gaasbeek.

De evaluatie en bijsturing worden gerapporteerd in de jaarverslagen. Voor meer details over de rapportage van de vijf musea verwijst Wim Van Laethem naar de tabel in het rapport van het Rekenhof.

1.5. Aanbevelingen

Het Rekenhof heeft zijn onderzoek besloten met twaalf aanbevelingen, waarvan Wim Van Laethem de belangrijkste overloopt.

Ten eerste adviseert het rapport de minister van Cultuur om een visie te ontwikkelen op de samenstelling, de uitbouw en het beheer van de collectie van de Vlaamse Gemeenschap en zeker ook op de ontsluiting daarvan.

Verwervingsoverlappingsen tussen musea zijn te vermijden door een betere samenwerking.

De collectie van de Vlaamse Gemeenschap moet voort in kaart worden gebracht. De lijst van de bewaarplaatsen en hun kunstwerken is aan actualisatie toe.

De administratie en de musea moeten de beheersinformatie – die ze overigens vlot aan het Rekenhof hebben overhandigd – voort optimaliseren, vooral in functie van kunstbezit en ontsluiting.

Het Rekenhof beveelt aan om de nodige technische en financiële middelen in te zetten om de digitale ontsluiting te bespoedigen, zeker op plaatsen die op dat vlak een achterstand hebben.

Musea moeten kwalitatieve bezoekersinformatie verzamelen en analyseren, in het bijzonder met betrekking tot doelgroepen.

1.6. Antwoord van de minister van Cultuur

Het Rekenhof heeft minister Sven Gatz en het departement tegelijk aangeschreven. In zijn antwoord heeft minister Gatz de evolutie van het aankoopbeleid van de Vlaamse Gemeenschap doorheen de jaren geduid. Terecht merkte hij op dat de audit zich niet heeft ingelaten met collectiewaardering, wat inderdaad ook niet de bedoeling van het Rekenhof was.

De minister heeft initiatieven aangekondigd die tegemoetkomen aan de opmerkingen van het Rekenhof, waaronder:

- de visienota van het Departement CJM;
- een opdracht om de auteursrechten in orde te brengen;
- een verbeteringstraject voor de collectieregistratie;
- betere samenwerking tussen musea;
- een inhaaloperatie voor de standplaatscontroles.

In het algemeen beoogt minister Gatz een verdere digitalisering van het kunstpatrimonium, besluit Wim Van Laethem.

2. Bespreking in de commissie

Marius Meremans heeft begrepen dat zich al bij de eerste staatshervorming problemen hebben voorgedaan bij collectieoverdracht en bij het beheer van gedeelde collecties.

Hebben steden en gemeenten de vraag gekregen of ze kunstwerken in hun collectie hebben waarvan geen inventaris voorhanden is?

Volgens *Wim Van Laethem* is het niet evident om zomaar het tijdstip te bepalen waarop de fout zich heeft voorgedaan. De audit heeft immers uitgewezen dat meerdere oorzaken de precieze vaststelling van het aantal kunstwerken kunnen doen mislopen. Dat er sommige inventarisnummers niet werden gebruikt, was een van die factoren.

Pagina 23 van de audit schetst het historische verloop van het kunstbezit in fasen tussen 1861 en vandaag. De eerste auditeur kan de vraag of deze problemen aan de staatshervorming te wijten zijn, dan ook niet bevestigend beantwoorden. Het gaat hier om door de decennia heen gecumuleerde tekortkomingen die niet tot één bepaald moment te herleiden zijn.

Vast staat wel dat de Vlaamse Gemeenschap sinds 1972 de volle verantwoordelijkheid had over een eigen kunstcollectie.

Om de fouten uit het verleden recht te zetten, raadt Wim Van Laethem een beter overleg met het medebeheer aan.

Cathy Coudyser vraagt of het Rekenhof de Vlaamse situatie met die van andere landen heeft vergeleken. Bestaat daarover een benchmarkoefening? Welke problemen zijn in het buitenland aan het licht gekomen, en met welke oplossingen?

In andere landen zijn heel wat musea verzelfstandigd. Hoe behoudt een overheid dan het overzicht over haar collectie?

Wim Van Laethem antwoordt dat het Rekenhof het effect van verzelfstandigde musea niet heeft onderzocht, aangezien het zijn onderzoek tot de vooropgestelde afbakening heeft beperkt.

Wel heeft het Rekenhof de internationale literatuur over het onderwerp geraadpleegd, maar veel duiding bij de hier geschetste problemen heeft die niet opgeleverd.

Karin Brouwers dankt het Rekenhof voor het onderzoek, waarvan de onthutsende resultaten vandaag in de kranten staan en heel Vlaanderen aan het schrikken hebben gebracht. Het Rekenhof kwijt zich ten volle van zijn taak.

Het commissielid voelt zich wat ongemakkelijk omdat het parlement hierover de jongste 25 jaar amper vragen heeft gesteld. Er is dus sprake van een collectieve verantwoordelijkheid, waarvoor men niet zomaar één minister met de vinger mag wijzen. Dat de locatie van 2300 kunstwerken onbekend was, wist niemand. Het Vlaams Parlement mag het Rekenhof dankbaar zijn dat het daarvan nu wel op de hoogte is en dat het beseft dat er veel werk aan de winkel zal zijn voor de huidige en volgende minister van Cultuur.

Het zal zelfs in tien jaar niet eenvoudig worden om de situatie helemaal recht te zetten. We moeten er alleszins voor zorgen dat ze niet verder escaleert en voorkomen dat er intussen nog meer kunstwerken zoekraken.

Wim Van Laethem wijst erop dat het Rekenhof de problemen inderdaad in een rapport heeft opgesomd, maar dat het bewustzijn wel degelijk al aanwezig was bij de administratie. De cijfers zijn niet het resultaat van rekenwerk van het Rekenhof, maar zijn aan het hof ter beschikking gesteld door de administratie zelf.

De verantwoordelijkheid is dus inderdaad collectief, maar historisch collectief. Ze rust net zo goed op mensen die er al lang niet meer zijn.

Minister Gatz en de Vlaamse administratie zijn zich er terdege van bewust dat er werk aan de winkel is. De minister heeft in zijn antwoord aan het Rekenhof de controle van de standplaatsen als een maatregel vermeld. Een dergelijke controle lukt niet met bureauwerk alleen, maar vergt ook plaatsbezoeken. Daarvoor zijn naar schatting vier voltijdse personeelsleden nodig terwijl er nu één vte beschikbaar voor is. Met vier personeelsleden kunnen de musea en bewaarplaatsen één bezoek om de vijf jaar krijgen.

Cathy Coudyser dankt het Rekenhof voor het terechte, degelijke en heldere rapport. Het commissielid betreurt enigszins dat de pers slechts interesse heeft voor één element uit het rapport, hoewel dat natuurlijk wel tot de verbeelding spreekt. Zo ontstaat de onterechte indruk dat 2133 kunstwerken onherroepelijk verloren zouden zijn gegaan. In de realiteit zal het wellicht in een groot aantal gevallen mogelijk zijn om de locatie te traceren. Op dat vlak is momenteel dan ook veel werk aan de winkel.

Hier is de nodige voorzichtigheid aangewezen. In die zin vindt Cathy Coudyser het mogelijk voorbarig dat Sven Gatz nu al stelt dat de cel Kunstroof haar werk beter had moeten doen. Er lijkt veeleer sprake van een aantal gebeurtenissen in de loop van geschiedenis waarop we nu niet meteen zicht hebben. Er zullen zich slordigheden hebben voorgedaan.

De noodzakelijke financiële inhaalbeweging voor de erfgoedsector kan wellicht ook ruimte creëren voor een efficiënter collectiebeheer.

Hoe dan ook schieten we nu wakker. De administratie is op de hoogte van het probleem en heeft intussen al de nodige visienota's klaar. Er moeten inderdaad lessen worden getrokken. De aanbevelingen van het Rekenhof voor het collectiebeleid zijn duidelijk. Er moeten goede richtlijnen komen om kunstwerken

correct te waarderen en om zowel het aankoop- als afstootbeleid te definiëren. Dit debat zal zowel op het administratieve als op het politieke niveau nodig zijn. Dan zullen de musea de richtlijnen kennen en weten waarop de focus nu ligt. Daardoor komen ze tot het besef welke artefacten in de collectie van de Vlaamse Gemeenschap thuishoren en welke niet. Ook met de landelijke en regionaal erkende musea is de nodige afstemming nodig.

Datzelfde geldt voor het overleg met de federale overheid. Dat besef is zeker aan het groeien. Soms staan emoties een goed overleg in de weg, maar die moeten we maar eens overstijgen, in het belang van alle gemeenschappen en de federale staat. De gemeenschappen en de federale staat moeten goed samenwerken om de gezamenlijke kunstcollectie – ons DNA – te versterken opdat we er fier op kunnen zijn.

Minder in de belangstelling van de media staan de aanbevelingen over de ontsluiting van de collecties. Musea zullen bewuster moeten omgaan met de manier waarop ze hun collectie aan het publiek tonen.

De problematiek van de depots is bekend en moet de nodige prioriteit krijgen. Door de overheveling van de provinciale cultuurbevoegdheden zijn de noden van de depots alvast in kaart gebracht.

In verband met de publiekswerking wijst Cathy Coudyser op het belang van bezoekerscijfers. Daar wordt al eens mee gegoocheld, maar musea moeten echt aan de slag met die cijfers om te achterhalen welk type bezoeker ze al aantrekken en welke andere types ze nog willen bereiken. Ook moeilijker bereikbare groepen aanspreken hoort tot de opdracht van een museum. Een museum hoort voorts de bezoekers die het uiteindelijk heeft, op een voldoende diverse manier te behandelen. Het Lam Gods moet aan kinderen op een andere manier worden gepresenteerd dan aan een groep hogeropgeleiden of mensen uit de kunstensector zelf. Kennis van de doelgroepen is dan ook cruciaal om er museumbeleid op af te stemmen.

De verzelfstandiging van musea heeft meer bedrijfsmatig denken tot doel. Bedrijven brengen hun doelgroepen goed in kaart en gaan daarmee na hoe ze hun bereik kunnen verhogen. Die reflex moet in de musea nog beter doordringen.

Cathy Coudyser gaat in op de aanbeveling om ook collectieonderdelen af te stoten. Ze heeft begrip voor de terughoudendheid van musea. Voor een dergelijk beleid is er zeker nood aan een duidelijke visie. Bovendien kunnen de opvattingen op dat vlak doorheen de jaren veranderen.

De aanbeveling om het aankoopbeleid op sleutelwerken en topstukken te focussen, is logisch. Cathy Coudyser heeft dan ook haar bedenkingen bij de recente koerswijziging met de focus op beloftevolle kunstenaars. Tenslotte is nooit met zekerheid te voorspellen of iemand de beloften zal inlossen. De collectie moet uiteindelijk staan voor het DNA van Vlaanderen doorheen de geschiedenis. Vandaar de oproep om de overheidsmiddelen voor te behouden voor sleutelwerken. Musea kunnen daarnaast op een creatieve manier beloftevolle kunstenaars presenteren en een plaats geven in hun publieksbereik.

Geruststellend is alvast de goede beschikbaarheid van eigendomscertificaten bij bruiklenen.

Gezien de recente ontwikkelingen in het Gentse MSK is het aangewezen om de ICOM-regeling en procedures onder de loep te nemen.

Conditierapporten zouden uniformer moeten worden. Het museumoverleg biedt op dat vlak kansen.

Er staan visienota's op stapel. Cathy Coudyser zou daarover van gedachten willen wisselen met minister Gatz, en willen nagaan hoe het nieuwe Erfgoeddecreet daar concreet rekening mee zal houden. De aanbevelingen van het Rekenhof vormen alvast een prima uitgangspunt.

Katia Segers dankt de medewerkers van het Rekenhof voor de heldere toelichting van hun rapport, waarvan de bevindingen opmerkelijk en ronduit verontrustend zijn. Dit moet een call to action zijn voor minister Gatz.

In welke staat zijn de kunstwerken en de 1668 bewaarplaatsen? Gaat het soms om kelders en zolders? Beschikken ze over een goede temperatuur- en vochtregeling?

Op het vlak van de ontsluiting is er nog heel wat werk aan de winkel. Kan minister Gatz daarvan een opdracht maken voor het Departement CJM?

Het departement zou zich niet meer zo afwijzend opstellen tegenover de afstoting van werken, wat *Katia Segers* verbaast. Momenteel onderzoekt het departement de juridische modaliteiten om die afstoting te omkaderen. Musea stellen zich op dat vlak heel terughoudend op, en gezien hun bewaarfunctie is dat de terechte houding. Vanuit ethisch en kunsthistorisch oogpunt gaat het niet op om zomaar kunstwerken te vernietigen of te verkopen. Wie kan nu immers bepalen welke kunst over 25 jaar waardevol zal zijn? Waarom kiest het departement niet veeleer om werken die niet in zijn huidige collectieplan passen, langdurig in bruikleen te geven? Een goede inventaris is dan natuurlijk onontbeerlijk.

Het rapport van het Rekenhof heeft ook een aantal positieve conclusies opgeleverd. Zo blijken nagenoeg alle collecties gedigitaliseerd en digitaal ontsloten, al geldt dat laatste vooralsnog niet voor de collecties van het departement zelf en het Kasteel van Gaasbeek. Dat is een werkpunt voor de nabije toekomst.

Minister Gatz werkt aan een visienota voor het toekomstige collectiebeheer. Op een schriftelijke vraag van Cathy Coudyser (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 268) heeft hij al in mei 2017 aangekondigd dat deze nota na de zomer af zou zijn, dus in het najaar van 2017. Vanwaar die vertraging?

Het Rekenhof heeft goede aanbevelingen voor de minister over de ontsluiting van het kunstpatrimonium. Maar hoe kunnen die aanbevelingen – ook volgens het Rekenhof – het best in een concreet plan worden gegoten? Wat vindt het Rekenhof de beste methode om de verschillende inventarissystemen compatibel te maken?

Voorts schrijft het Rekenhof dat een goede registratie en inventarisatie voldoende personeel en middelen veronderstellen. Wat bedoelt het hof concreet met voldoende? Kan het daar een cijfer mee verbinden?

Om de collectie helemaal digitaal toegankelijk te maken, moeten volgens het Rekenhof alle nodige financiële en technologische middelen voorhanden zijn. Maar over welk bedrag en welke technologie gaat het dan concreet?

Welke plannen heeft minister Gatz voor de internationale ontsluiting van onze topstukken die hij beoogt?

Welke rol ziet de minister voor het KMSKA in het beheer van de kunstcollectie van de Vlaamse Gemeenschap?

Het rapport van het Rekenhof maakt ook gewag van de overname van provinciale kunstcollecties. Om hoeveel werken gaat het? Zijn er topstukken bij? Zullen die werken worden verplaatst? Hoe zal de overname van de inventarissen verlopen?

Voorziet het Rekenhof in een soortgelijk onderzoek van de 478 Vlaamse musea die geen eigendom zijn van de Vlaamse Gemeenschap? Ook die musea zouden baat hebben bij een nauwere samenwerking en onderlinge afstemming voor aankopen, behoud en beheer, publiekswerking, digitalisering en nieuwe vormen van ontsluiting.

Marius Meremans voelt zich niet geroepen om minister Gatz te verdedigen, aangezien de fractie van de minister afwezig is in de vergadering, maar merkt wel op dat de problemen die nu aan de oppervlakte komen, niet te wijten zijn aan het huidige beleid. Het gaat immers over een situatie die al decennia teruggaat.

Commissievoorzitter Bart Caron legt vandaag ronkende verklaringen af in de pers. Hij noemt het hallucinant en onbetamelijk hoe de overheid omgaat met haar kunstcollectie, de identiteit van Vlaanderen die in 160 jaar is verzameld. Marius Meremans volgt die redenering en wijst erop dat Bart Caron zelf nog kabinetschef was van minister Bert Anciaux, die erg veel geld veil had voor kunst maar blijkbaar niet voor de inventarisatie. Al wie aan de overheidskant heeft gestaan, kan maar best de nodige terughoudendheid tonen voor hij bepaalde verklaringen aflegt.

Door de resultaten van dit onderzoek en door andere gebeurtenissen maakte de Vlaamse kunstscène recent geen al te beste beurt. We blijven aan de top staan met onze kunstwerken maar moeten er dan ook zorgvuldig mee omgaan. Niet alleen weten we niet altijd waar de werken zich bevinden, maar evenmin hoe goed ze worden bewaard. We zullen zeker goed moeten inventariseren wat zich waar bevindt, ook bijvoorbeeld bij andere overheden zoals steden en gemeenten.

Voorts vraagt Marius Meremans zich af hoe de commissie deze zaak verder zal opvolgen. Kan er een jaarlijks rapport komen over de voortgang van de inventarisatie? Op zo iets hoort een parlement de nodige controle uit te oefenen.

Bij het einde van een legislatuur kan het wel eens nuttig zijn om na te gaan wat voor en na de regeringswissel op bepaalde kabinetten hangt.

Voor Vlaanderen is dit een belangrijke aangelegenheid. De commissie zou er goed aan doen om dit nauwlettend in het oog te houden en jaarlijks de stand van zaken van het dossier te bespreken.

Wilfried Vandaele wijst op het menselijke aspect. Als een instelling een werk decennialang in bruikleen heeft gehad, weten de mensen die er op dat moment werken, niet of nauwelijks wie de eigenaar is. Digitalisering kan de sleutel zijn om dit probleem op te lossen. Door alle kunstwerken waarvan de Vlaamse overheid eigenaar is op een publieke website te plaatsen, kunnen degenen die een dergelijk werk in bruikleen hebben, daarvan op de hoogte raken.

Bart Caron dankt het Rekenhof voor het maatschappelijk erg relevante rapport, dat terecht het nieuws haalt.

Het gaat hier om een oude historie die tot 1860 teruggaat. Uiteraard zullen sommige huidige medewerkers niet beseffen waar het kunstwerk op hun kantoor

vandaan komt. Zoiets is niet altijd geregistreerd. Mochten we al eens in de kabinetten van de huidige Vlaamse Regering rondkijken, dan zouden we mogelijk al één en ander ontdekken, al gaat het daar vooral om recenter werk. Vooral van oudere werken zal de herkomst vaak niet gekend zijn.

De omvang en de impact van het probleem waren moeilijk te schatten, noch voor huidig minister Gatz, noch voor Bart Caron zelf toen hij kabinetschef was. Dankzij het rapport van het Rekenhof is het probleem nu wel in kaart gebracht. Bart Caron maakt gewag van een collectieve verantwoordelijkheid. Uit het toenmalige kabinet van de ministers Van Grembergen en Anciaux komen ook huidige politieke mandatarissen van de N-VA. Het heeft dan ook geen zin om iemand de zwarte piet toe te spelen, noch onder politici onderling, noch naar de administratie. Het verhaal is veel ouder dan de huidige administratie.

Bart Caron had een beeld van een degelijke depotvorming bij de Vlaamse Gemeenschap, met bekwame mensen en goede klimatologische omstandigheden. Gezien de bijdrage van Fernand Huts, een belangrijke depotruimteverhuurder, kan het bijna niet anders.

De niet-opvolging van het dossier is dan ook een collectieve verantwoordelijkheid. Wilfried Vandaele heeft terecht op het menselijke aspect gewezen.

Ongeacht in welke periode en in welke functie hebben mensen ernstige fouten gemaakt. Als kabinetschef was Bart Caron zich in het begin van de eeuw niet bewust van de ernst van deze zaak en van het groot aantal werken dat niet of incorrect was geregistreerd. Hier is ernstig werk aan de winkel. Alle bestaande registratiesystemen, van fichebakken tot geavanceerde Adlibtoepassingen, moeten op elkaar worden afgestemd.

De opeenvolgende staatshervormingen vanaf 1972 hebben zeker een rol gespeeld in dit verhaal. In de tijd van ministers als Frans Van Mechelen en Rika De Backer werden federale ministeries gewoon in twee geknipt. Het gevolg is een voorgeschiedenis van gedeeld eigenaarschap tussen gemeenschaps- en federale collecties, die een en ander verklaart.

Minister Gatz heeft nu de inzet van extra personeel aangekondigd. Maar het rapport stelt dat het departement al sinds 2016 werk maakt van een visienota in functie van het collectieplan, waarover het nu nog niet beschikt. Daarin krijgen KMSKA en M HKA terecht een rol. Bart Caron roept de minister op om hier versneld werk van te maken en er extra energie in te steken.

Sinds 2006 heeft de Vlaamse overheid een koerswijziging doorgevoerd waardoor ze niet langer rechtstreeks werken aankoopt, maar die taak overlaat aan musea en aankoopcommissies. Van die recentere aanwinsten stelt het rapport dat de registratie, inventarisatie en depotvorming wel vrij degelijk verlopen.

Kranten citeren intussen namen als Spilliaert, Tytgat en Delvaux bij de kunstenaars waarvan werk is verdwenen. Waren die werken dan geïnventariseerd? Vanwaar komen die namen?

Ongetwijfeld zal de lijst met verdwenen werken ook heel wat minder waardevol werk bevatten. Het beleid van vorige secretarissen-generaal was immers voor een deel gericht op de ondersteuning van beeldende kunstenaars. Nu gebeurt dat aan de hand van beurzen, maar in de jaren zestig en zeventig waren overheids-aankopen van jongere kunstenaars de methode om hen een duwtje in de rug te geven. Lang niet al die kunstenaars zijn later tot de canon van de Vlaamse kunst toegetreden.

Het Rekenhof wijdt een belangrijk hoofdstuk aan de publieksontsluiting van kunstwerken. Bart Caron beseft dat het onmogelijk is om alle kunstwerken te ontsluiten, maar openbaar bezit zou in principe op een of andere manier publiek toegankelijk moeten zijn, bijvoorbeeld door een publieke catalogus met een goede zoekfunctie. Dat maakt wetenschappelijke research mogelijk en biedt andere liefhebbers de gelegenheid om na te gaan welke kunstwerken bijvoorbeeld in het depot zitten en welke kunsthistorische betekenis ze hebben. Musea tonen doorgaans geen 10 percent van hun collectie, die ze immers ook in bruikleen geven of ter beschikking stellen aan tentoonstellingen. Belangrijk is dan dat het overzicht terug in orde komt.

Waar nodig wil Bart Caron zijn deel bijdragen aan het collectieve mea culpa. Hij betreurt het gebeurde en verwacht dat minister Gatz in de toekomst zal verklaren hoe het zover is kunnen komen en wat er zal gebeuren om dit op te lossen. Wat zal de minister doen om de werken terug te vinden en hoe wil hij ze inventariseren?

Wim Van Laethem had wel verwacht dat vooral de 2300 niet-gelokaliseerde kunstwerken de pers zouden halen, maar de audit betrof ook vele andere belangrijke aspecten. De onzorgvuldigheid is historisch gegroeid. De huidige administratie is er zich sterk van bewust dat daaraan iets moet worden verholpen, maar heeft niet de materiële of personeelsmiddelen. Slechts één medewerker is hier nu mee gelast, maar om alle standplaatsen één keer om de vijf jaar te bezoeken zijn er vier nodig.

Samenwerking met andere overheden zou een daadkrachtig beleid mogelijk maken. Een afstemming met de Franse Gemeenschap en de koninklijke musea zou bepaalde van de 2300 stukken helpen vinden zonder dat daarvoor veel veldwerk nodig zou zijn. Het Rekenhof heeft dan ook geadviseerd om die samenwerking te intensifiëren. Daartegen is de Vlaamse overheid zeker niet gekant, al geeft ze aan dat de federale overheid de nodige stappen zou moeten zetten, wat het Rekenhof kan beamen.

Dat er meer moet worden gedaan met de bezoekerscijfers, heeft ook het Rekenhof aangegeven. Als musea het onontgonnen publiek willen bereiken, zullen ze daarover eerst informatie nodig hebben. Het Rekenhof heeft aan zijn bezoeken aan de musea wel de indruk overgehouden dat hun leidinggevenden zich bewust zijn van die noodzaak en voorstander zijn van een doelgroepgerichte aanpak.

Aan het afstotingsbeleid heeft het Rekenhof een kleine passus van zijn rapport gewijd omdat het in publicaties van het departement had gelezen dat een aantal kunstwerken niet van museale kwaliteit zouden zijn, aangezien het aankoopbeleid van de jaren tachtig en negentig vooral werd opgevat als steun aan kunstenaars. Die kunstwerken komen dan ook minder in aanmerking voor ontsluiting. Overigens kan het voor kleinere kunstwerken soms eenvoudiger en goedkoper uitvallen om ze te stockeren dan ze af te stoten, wat juridische consequenties kan hebben.

Of de focus veeleer op topstukken en sleutelwerken moet liggen dan op aankomend talent, is een politieke keuze.

Op de call to action heeft de minister in zijn radio-interview een aanzet gegeven. Bij de administratie heeft Wim Van Laethem dat bewustzijn zeker aangetroffen. Het is evident dat de historische fouten moeten worden rechtgezet.

Op de vraag over de uitrusting van de bewaarplaatsen antwoordt de spreker dat het tekort aan personeel voor plaatsbezoeken voor gevolg zal hebben dat

daarover weinig concrete en actuele informatie beschikbaar zal zijn. Daarom is het waarschijnlijk dat niet alle 1668 bewaarplaatsen even goed zijn ingericht, voor zover ze nog allemaal bestaan.

Bart Put, eerste-auditeur-revisor van het Rekenhof, voegt toe dat de meer dan 2300 kunstwerken waarvan de locatie momenteel niet gekend is wel degelijk op een lijst staan, maar die lijst zelf is niet in het bezit van het Rekenhof. De administratie beschikt wel over een gedetailleerde lijst met de namen van de kunstenaars. Het Rekenhof is dan ook niet de bron van de berichtgeving over die namen.

Wilfried Vandaele wijst erop dat Wim Van Laethem eerder in de vergadering heeft verklaard dat er geen causaal verband is tussen de hier besproken problemen en de staatshervorming, zoals Bart Caron daarna heeft gesuggereerd.

In tegenstelling tot Bart Caron was Wilfried Vandaele helemaal niet verrast door het nieuws over de verdwenen kunstwerken. Precies dezelfde discussie deed zich eerder al voor naar aanleiding van uitgeleende historische meubelen, waarvan ook niemand nog wist waar ze zich bevonden.

Bart Caron verduidelijkt dat vooral de omvang van het probleem hem heeft verrast.

II. Gedachtewisseling met de minister van Cultuur

1. Toelichting door minister Gatz

Sven Gatz, Vlaams minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, wijst erop dat 'collectie van de Vlaamse Gemeenschap' een verzamelterm is voor een kunstcollectie die in meer dan 150 jaar is opgebouwd, door het huidige departement maar ook door zijn voorgangers. De collectie omvat kunstwerken in eigendom van de Vlaamse Gemeenschap of kunstwerken in eigendom van de federale overheid waarvan het beheer aan de Vlaamse Gemeenschap is toegewezen. Ze kunnen zich bevinden in een museum of depot van de Vlaamse Gemeenschap, of in bewaring gegeven zijn aan een overheidsinstelling of aan een publiek of privé-museum.

Tussen 1860 en 1962 kocht de Belgische Staat 7850 kunstwerken aan. Van 1963 tot en met 1971 verwierven de Dienst Nederlandse Cultuur en haar opvolgers 1967 kunstwerken. Bij het aankoopbeleid van toen stond de ondersteuning van kunstenaars centraal. Deze werken zijn nog steeds eigendom van de Belgische Staat. Voor het beheer staan de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de federale wetenschappelijke instellingen KMSKB en KMKO in. Zij ressorteren onder de Programmatorische Federale Overheidsdienst Wetenschapsbeleid BELSPO. Dit beheer is nooit verder geformaliseerd.

De Vlaamse Gemeenschap is eigenaar van de 6580 kunstwerken die zijn aangekocht sinds 1972.

Het aankoopbeleid is doorheen de jaren sterk gevarieerd. Tot 1992 waren niet beurzen maar kunstaankopen de manier waarop de overheid beeldende kunstenaars ondersteunde. Dat beleid zorgde voor een breed samengesteld en snel aangroeiende collectie, van ongelijke en wisselende kwaliteit. Minister Gatz geeft de tentoonstelling 'De Grafiek van Heden' als voorbeeld.

In 1992 heeft de toenmalige Commissie Beeldende Kunst het aankoopbeleid geheroriënteerd naar alleen aankoop van werken van museale kwaliteit, van

kunstenaars met een oeuvre dat de evolutie van de hedendaagse kunst in Vlaanderen heeft bepaald. Dat beleid bleef in voege tot eind 2002.

Eind 2002 besloot de toenmalige Vlaamse minister van Cultuur om een beroep te doen op de externe curator Dirk Snauwaert. Hij kon de volgende drie jaar voorstellen formuleren, gekoppeld aan museale bestemming met aandacht voor actuele oeuvres die de hedendaagse kunst in Vlaanderen definiëren. Deze beslissing kwam grotendeels neer op een voortzetting van de beleidskeuzes van de vermelde commissie, met een eigen accent van de curator op onder meer videokunst.

Vanaf 2005 is de focus van het aankoopbeleid van de Vlaamse Gemeenschap verschoven naar sleutelwerken en topstukken, in uitvoering van het Topstukken-decreet. Deze aankopen gebeurden sporadisch, zonder vast omlijnd aankoopbudget. De jaarlijkse dotatie voor het Topstukkenfonds bedraagt 563.000 euro. Met dat bedrag is er al een dosis geluk en een snelle reactie nodig om hier en daar een topstuk aan te schaffen. Sleutelwerken aankopen zal dus wel lukken, topstukken zelden.

Sinds 2016 is er een afzonderlijk budget voor de aankoop van hedendaagse kunst op basis van het Kunstendecreet. De initiële 100.000 euro is intussen al opgetrokken naar 250.000 euro. Op basis van die regeling zijn 25 kunstwerken aangekocht en toegewezen aan erkende erfgoedinstellingen. De vraag naar de ontsluiting zal de komende jaren aan de orde zijn, in gunstige zin dan.

Voorts is de collectie aangevuld met schenkingen en legaten, de aankoop van de collectie-Ghysels en enkele provinciale collecties. Zo wordt het collectieprofiel steeds diverser.

Na deze algemene situering beantwoordt de minister de vragen van de commissieleden in de vorige zitting.

Ten eerste gaat hij in op de vragen over de lijst met niet-traceerbare werken, die uiteraard zowel in het onderzoek van het Rekenhof als het debat in de commissie de meeste aandacht kreeg. Het gaat om een rapport uit het registratiesysteem Adlib waarmee het departement sinds 2000 de collectie van de Vlaamse Gemeenschap digitaal registreert en beheersmatig opvolgt. De lijst is erg divers en omvat schilderijen, etsen, lithografieën, aquarellen, foto's, beeldhouwwerken, houtgravures enzovoort, van gerenommeerde en minder bekende namen.

Voor alle werken op die lijst is een bewijs van aankoop beschikbaar, zowel voor de werken in eigendom van de Belgische Staat als voor die van de Vlaamse Gemeenschap. De aankoop werd en wordt geregistreerd in aankoopboeken met een volgnummer. De Vlaamse Gemeenschap heeft geen informatie over de huidige locatie van die werken. Elke standplaats heeft in het digitale Adlib-registratiesysteem een unieke standplaatscode gekregen, die wordt aangepast aan de plaats waar het zich op zeker ogenblik bevindt: bruikleen voor een tentoonstelling, bewaargeving voor een museum, een kabinet, een kantoor, een restaurateur, een depot.

Kunstwerken waarvan de standplaats onbekend is, worden geregistreerd met code 218. Die code is geïntroduceerd bij de conversie van een papieren analogo registratiesysteem – de zogenaamde fiches – naar een geautomatiseerde collectieregistratie sinds het begin van de jaren 2000. Ze geeft aan dat de huidige locatie van het kunstwerk onbekend is omdat de opeenvolgende standplaatsen niet of incorrect zijn ingeschreven.

De minister wijst erop dat hier verdere controle van de standplaats nodig is, wat nog niet betekent dat de werken vermist of verloren zijn. Hij bevindt zich in de nogal ongemakkelijke positie dat hij niet met zekerheid kan bevestigen dat die werken verloren zijn maar evenmin kan verzekeren dat ze zullen worden teruggevonden. Wel belooft de minister om met een systematische aanpak zoveel mogelijk opheldering te brengen.

Belangrijk is alleszins dat de lijst over de onbekende locaties vooral heel oude bewaargeving betreft, namelijk van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw. Toen was er nog geen systematische opvolging. Verschillende betrokken diensten bestaan intussen niet meer of zijn verhuisd. In bepaalde gevallen is het registratiesysteem doorheen de jaren veranderd.

Van de 6580 werken die de Vlaamse Gemeenschap sinds 1972 heeft aangekocht, staan maar acht werken op deze lijst. Het gaat dus vooral om een probleem uit het verleden, dat we in het heden moeten oplossen. Sinds het structurele registratiesysteem in 2000 gaat nauwelijks nog iets verloren, al valt zo iets nooit voor 100 percent uit te sluiten en kan een samenleving nu eenmaal niet totaal risicovrij worden.

De acht vermelde werken zijn aangekocht tussen 1972 en 1992. Ze worden met verschillende methodes opgespoord, en alvast éénmaal succesvol. Een werk van Jerome de Perlinghi is gelokaliseerd in het Antwerpse FOMU. Voor de overige zeven is een concreet stappenplan uitgewerkt. Voor één werk ontbreekt elk spoor en komt er een aangifte bij de politie, na het geplande overleg met de Franse Gemeenschap. Voor de andere zes is er perspectief, maar is verder onderzoek nodig. Die taak neemt het departement op. Voor alle werken die na grondig onderzoek niet-traceerbaar blijven, zal klacht worden ingediend bij de politie.

Vervolgens antwoordt de minister op de vraag over de opvolging van de lijst. De registratie in Adlib wordt systematisch aangepast als de huidige locatie van een kunstwerk bekend raakt. Dat kan gebeuren als een werk wordt teruggevonden bij controle van een standplaats of als de Franse Gemeenschap die doorgeeft, bijvoorbeeld naar aanleiding van een vernieuwde bruikleenaanvraag.

Tot voor kort verliep de samenwerking met de Franse Gemeenschap niet structureel maar ad hoc. Sinds 2017 hebben de administraties van de Vlaamse en Franse gemeenschappen meer structurele afspraken gemaakt. Het Cultureel Akkoord heeft ook zo zijn onverwachte positieve effecten.

Er vindt een halfjaarlijks overleg plaats tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap. Daarop gaat men na welke locaties prioritair en samen moeten worden bezocht in de komende twee jaar. Zo wordt in 2018 samengewerkt in het federaal justitiepaleis in Brussel, nadien bij de FOD Mobiliteit, onder meer bij de NMBS. In 2019 worden de FOD Binnenlandse Zaken en de FOD Buitenlandse Zaken onder de loep genomen. Er staan afspraken in het vooruitzicht met betrekking tot de federale kabinetten. Zo hopen de gemeenschappen via gestructureerd en georganiseerd onderzoek helderheid te krijgen.

Tijdens het halfjaarlijkse overleg, maar ook daarbuiten, wordt geregeld gepolst naar werken die opduiken bij standplaatscontroles of inventarisering van werken in musea waar zich werken uit de collectie van de Vlaamse Gemeenschap kunnen bevinden. Bij een standplaatscontrole in het Ferrarisgebouw zijn op die manier twee werken van Anna Staritsky-Hoorickx teruggevonden. Die informatie is bezorgd aan de Franse Gemeenschap, waar de werken vermist waren. Als bij een rondgang in federale overheidsgebouwen bepaalde kunstwerken niet teruggevonden worden, polst men vervolgens of de Franse Gemeenschap ze nergens in depot heeft.

Recent is op die manier de gouache Buurtwijk van Gustaaf Sorel gelokaliseerd naar aanleiding van een bruikleenaanvraag. De Vlaamse Gemeenschap wist niet waar het kunstwerk zich bevond en polste bij de Franse Gemeenschap, die aangaf dat ze het in bewaring had gegeven aan de Ecole Moyenne de Leuze, waarop de databank standplaatscode 56 – Franse Gemeenschap – heeft kunnen toekennen aan dit tot dan vermiste werk.

De lijst met niet-traceerbare werken is ook voor nazicht bezorgd aan de Franse Gemeenschap. Op een volgend overleg komen de resultaten van haar onderzoek ter sprake en kunnen mogelijk werken van de lijst worden geschrapt. Er wordt tevens contact opgenomen met de federale wetenschappelijke instellingen om zicht te krijgen op de daadwerkelijke locaties van de werken. Voorts zijn afspraken nodig over het verdere beheer van de collectie. Zowel Vlaamse Gemeenschap als Franse Gemeenschap, maar ook de federale wetenschappelijke instellingen hebben een rol te spelen. Dat strookt met een terechte aanbeveling van het Rekenhof.

Het gemeenschappelijke beheer en de verdere opvolging van de lijst met de niet-traceerbare werken zet minister Gatz ook op de volgende agenda van het interministeriële comité, met het oog op verdere afspraken over en de formalisering van het gemeenschappelijke beheer. Hij is steeds bereid de vorderingen aan de commissie mee te delen.

Naar aanleiding van recente berichtgeving in de pers schreef de administratie veilinghuis Campo aan met de dringende vraag om alles in het werk te stellen om een verkocht werk uit de collectie van de Vlaamse Gemeenschap terug te bezorgen. Die zaak wordt opgevolgd.

Ook de Koninklijke Belgisch-Luxemburgse Kamer van Veilingzalen kreeg een brief van het Departement CJM, dat peilde naar het eventuele bestaan van eigen richtlijnen bij de verkoop van kunst uit het publieke domein, of naar haar bereidheid om alsnog dergelijke richtlijnen op te nemen in haar deontologische code. Het verwondert minister Gatz dat sommige veilinghuizen op dat vlak strikte richtlijnen hanteren terwijl een ander op het punt stond om werk te veilen dat duidelijk door een stempel als overheidseigendom was gemarkeerd. Hoeveel jaren er ook zijn verstreken sinds de Vlaamse overheid een werk heeft zien verloren gaan, juridisch kan het werk nooit eigendom worden van iemand anders. Van een professioneel veilinghuis zou men toch mogen verwachten dat het de aanbieder van een dergelijk werk laat weten dat het dit niet kan verkopen en dat het de Vlaamse Gemeenschap daarvan op de hoogte stelt. Dat is nu eenmaal een wettelijke bepaling. Wie die overtreedt, maakt zich schuldig aan heling, ook als dat niet de intentie was.

De administratie is van start gegaan met de sensibilisering van de sector met degelijke educatieve informatie. Er is her en der nog verduidelijking nodig. Minister Gatz overweegt dat ook ten aanzien van het brede publiek de boodschap nuttig kan zijn dat werk in eigendom van de overheid ook na verloop van tijd niet zomaar iemand anders kan toebehoren.

Marius Meremans polste naar de mogelijke standplaatsen en vroeg of daarbij ook steden en gemeenten zijn. Minister Gatz bevestigt de diversiteit van die plaatsen. Alle werken in beheer van de Vlaamse Gemeenschap worden ter beschikking gesteld voor langdurige of tijdelijke bruikleen, aan heel diverse openbare instellingen. Voor elke bewaarneming wordt een bewaarnemingsovereenkomst gesloten tussen de bewaarnemer en de Vlaamse Gemeenschap. De belangrijkste werken zijn in bewaring bij erkende musea, wat op zich een geruststelling is daar het professionele beheerders betreft, die zelf voor het behoud en beheer instaan. Hoe dan ook zijn er momenteel 1066 actieve standplaatsen gekend. Dat is

misschien nadelig voor de overzichtelijkheid, maar op zich is het goed dat kunstwerken worden getoond. Minister Gatz gewaagt van een moeilijk overzicht. Terloops wijst hij erop dat de eigen collectie van het Vlaams Parlement niet onder het beheer van de Vlaamse Gemeenschap valt.

Het gaat niet om 1066 verschillende administratieve adressen of locaties. Een locatie kan meer standplaatscodes huisvesten als er binnen de locatie diverse entiteiten afzonderlijke overeenkomsten hebben afgesloten. Het gaat in totaal wel nog om 905 locaties, waarvan 763 één standplaatscode omvatten, en 142 meer dan één. Zo heeft de UGent een twintigtal standplaatsen. Voor een zo grote instelling is dat niet buiten proportie.

Concreet gaat het om gemeentehuizen, OCMW's, rechtbanken, Vlaamse administraties, scholen en universiteiten, ambassades, Vlaamse en federale kabinetten. Voorts hebben erkende erfgoedorganisaties een groot deel van de werken in bewaring. Voor een aantal standplaatsen is de informatie vooralsnog onvolledig. Het schonen van de lijst met standplaatsen is een belangrijke prioriteit in het kader van het verbeteringstraject collectieregistratie van de administratie.

Sinds twee regeerperiodes geldt bij de kabinetten van de Vlaamse Regering een plan van aanpak voor bewaargeving. In de periode voor de verkiezingen worden alle werken teruggebracht naar het depot. Op een opmerking van de commissievoorzitter antwoordt minister Gatz dat vroeger de zeden op dat vlak misschien wat losser waren, maar dat die teruggave tegenwoordig terecht strikt wordt opgevolgd.

Katia Segers polste naar de omstandigheden waarin de collectieonderdelen worden bewaard. Bevinden er zich kunstwerken op zolders en in kelders? In eerste instantie vroegen bewaarnemers kunstwerken om kantoren en openbare ruimtes te decoreren. Bij reorganisaties en personeelsswissels is het daardoor mogelijk dat werken in een opslagplaats terechtkomen. Als een controleur hierop uitkomt bij een standplaatscontrole, zal hij vragen om de kunstwerken opnieuw in een kantoor te plaatsen. Kan dat niet, dan komen ze opnieuw in het depot terecht. Om daarop een meer volledig zicht te krijgen, krijgen de extra standplaatscontroles prioriteit.

In verband met de vraag van Cathy Coudyser over de visienota's verwijst minister Gatz naar strategische doelstelling 9.2 uit zijn beleidsnota Cultuur 2014-2019 (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 126/1): het departement maakt een visienota over de stand van zaken en het toekomstige beheer van de collectie van de Vlaamse Gemeenschap. Die nota moet afgewerkt raken rond de jaarwisseling 2018-2019, na de erfgoedronde. De visienota brengt ten eerste een standpunt over een richtinggevend collectieprofiel voor verdere verwerving en over een ontzamelingsbeleid. Ten tweede komen daarin, als uitvoering van het kerntaken-debat, denksporen voor het toekomstige beheer van de collectie van de Vlaamse Gemeenschap, in samenwerking met grote spelers als KMSKA en M HKA. De aanbevelingen uit het rapport van het Rekenhof worden erin verwerkt. Op de planning van de administratie staat de verdere opvolging van dit dossier direct na de erfgoedronde.

De administratie overweegt inderdaad een beleid van ontzaming waarbij bepaalde werken worden afgestoten. Musea tonen zich op dat vlak terughoudend, onder meer omdat het om publiek bezit gaat. Katia Segers vroeg waarom stukken uit de Collectie Vlaamse Gemeenschap niet in langdurige bewaring worden gegeven.

In de Strategische Visienota Cultureel Erfgoed wijst minister Gatz al op het belang van waardering. In 2017 en 2018 besteedde hij een deel van de projectmiddelen aan impulssubsidies voor de waardering van collecties. Het gaat om proefprojecten met het oog op een methodologie. De minister verwacht dat de structurele werking van de collectiebeherende organisaties hierop kan voortbouwen. Zo worden deze projecten een stap in het ruimere proces met onder meer collectiebeleidsplanning, collectiemobiliteit, verzamelen en ontzamen.

Voorbeelden van de toepassingen daarvan zijn:

- teruggave van langdurige bruikleen;
- collectiestukken binnen de deontologische regels aan derden schenken of verkopen;
- definitief afscheid nemen van sommige collectiestukken.

Een dergelijk beleid zou ongetwijfeld emoties doen oplaaien. Een duurzaam collectiebeleid veronderstelt nu eenmaal een visie op zowel verzamelen als afstoten. Er moeten keuzes worden gemaakt over wat men wil bewaren. Dat vergt een weloverwogen collectieplan en de beschikbaarheid van een instrument voor het waarderen en herbestemmen van collectiestukken. Een dergelijk instrument overstijgt de individuele erfgoedvormers. Op de langere termijn en via onderlinge afstemming moet dat kunnen resulteren in een Collectie Vlaanderen.

De Vlaamse Gemeenschap geeft al vanaf het ontstaan van haar collectie werken langdurig in bewaring aan musea. Erkende musea onder Vlaamse bevoegdheid hebben heel wat stukken uit de collectie van de Vlaamse Gemeenschap in bewaring. Naast de eerder vermelde KMSKA en M HKA, zijn Mu.ZEE, SMAK en MSK de voornaamste bewaarnemers. Door plaatsgebrek en rationalisering van hun depots hebben musea de afgelopen decennia kunstwerken terug in depot gegeven bij de Vlaamse Gemeenschap. Voor aanzienlijke delen van de collectie tonen musea noch openbare instellingen nog belangstelling. Vandaar de reële nood aan een goed onderbouwd ontzamelingsbeleid. Daarnaast is er ook een doordachte investering in voldoende en kwalitatieve depotinfrastructuur.

De minister licht voorts toe hoe de ontsluiting van topstukken wordt aangepakt. De Vlaamse Gemeenschap is eigenaar van twaalf kunstwerken in de topstukkenlijst, dus een erg beperkt aandeel van die lijst. Daarnaast telt haar collectie nog stukken die niet of nog niet in de topstukkenlijst voorkomen, maar wel voldoen aan de criteria 'zeldzaam' en 'onmisbaar', waaronder:

- 'Pense-Bête' van Marcel Broodthaers;
- 'Prova Car' van Panamarenko;
- 'Portret van Augustin Van Outryve aan zijn werktafel' van Joseph-Benoît Suvée, een schilderij in bruikleen van het Groeningemuseum.

Momenteel loopt nog onderzoek om de belangrijkste werken in de collectie te detecteren met de bedoeling ze in een latere fase prioritair op te volgen.

De topstukken van de Vlaamse Gemeenschap worden in eerste instantie ontsloten door ze in bewaring te geven aan een cultureelerfgoedorganisatie die kan instaan voor een professioneel behoud en beheer van het werk en die een collectieprofiel heeft waarbij het topstuk aansluit.

De meeste topstukken bevinden zich in het KMSKA, MSK Gent en Groeningemuseum Brugge. De bewaarnemer kan het kunstwerk inzetten voor bruikleen, onderzoek, bekendmaking en ontsluiting.

Op termijn zal het departement met de Topstukkendatabank de topstukken ontsluiten, dus ook degene die geen eigendom zijn van de Vlaamse Gemeenschap. Per kunstwerk wordt aan informatie minimaal het volgende opgenomen:

- motivering waarom het werk op de topstukkenlijst voorkomt;
- identificatie en technische beschrijving;
- datum van opname op de topstukkenlijst;
- afbeeldingen;
- locatie van het werk op een kaart, indien het werk zich in een openbare instelling bevindt.

De bewaarnemer staat in voor de fysieke ontsluiting van de topstukken. De meeste worden permanent tentoongesteld. Aanvragen voor externe tijdelijke bruikleen kunnen alleen mits uitdrukkelijk akkoord van de Vlaamse Gemeenschap. Voor het buiten de Vlaamse Gemeenschap brengen van een topstuk is conform het decreet vooraf de schriftelijke toestemming vereist van de Vlaamse overheid.

Wat met de vraag naar betere samenwerking en afstemming tussen musea? De Strategische Visienota Cultureel Erfgoed stelt al dat samenwerking het uitgangspunt moet zijn voor verwerving, bruikleen en registratie. In die zin zijn nog heel wat inspanningen nodig. Er is inderdaad sprake van versnippering. De te beperkte draagkracht van sommige organisaties verzwakt en vertraagt de ontwikkeling van een permanent cultureelerfgoedlandschap. Dat probleem komt aan bod in de erfgoedronde, die volgende zomer zijn beslag krijgt.

Cathy Coudyser had vragen over de aan de Vlaamse Gemeenschap overgedragen collecties. Met uitzondering van Vlaams-Brabant zijn vanuit alle provincies één of meer collecties van cultureel erfgoed overgedragen. Het merendeel is niet verplaatst. Alleen het Stijn Streuvelsfonds is in bewaring gegeven aan het Letterenhuis.

Het commissielid polste of er topstukken waren in de overgedragen collecties. Er waren inderdaad drie topstukken in de Collectie Bulskampveld, overgedragen vanuit West-Vlaanderen en in bewaring gegeven aan het Centrum voor Agrarische Geschiedenis van de KU Leuven. De collectie van de provinciale bibliotheek Limburg, die is overgedragen aan de stad Hasselt, omvat twee topstukken.

Voorts zijn er commissieleden ingegaan op de boodschap van het Rekenhof dat de collectie nog verder moet worden ontsloten. In die context komen digitalisering, onderlinge afstemming van diverse systemen, publieke toegankelijkheid, onderzoek en meer dergelijke methodes ter sprake. Digitale ontsluiting is het doel. De collectie van de Vlaamse Gemeenschap is opgenomen en omschreven in Adlib, de digitale inventaris. Daardoor kan ze integraal maar zonder afbeeldingen online worden geplaatst.

Om de kwaliteit van de ontsluiting te verbeteren en daarbij ook afbeeldingen te tonen moet de collectieregistratie verder op punt worden gesteld. De administratie maakt daar volop werk van. De basisregistratie was niet altijd optimaal. Ten minste dat wil de administratie voor elk kunstwerk in orde krijgen.

Het aanvullen en corrigeren van gegevens is een dagelijkse taak en gebeurt naar aanleiding van concrete dossiers en controles. De voorbereiding van de verhuizing van het depot van de collectie van de Vlaamse Gemeenschap is aangegrepen om ook de data van de kunst in eigen depot te controleren en aan te vullen. Om dat proces te vereenvoudigen, kocht de administratie de verhuismodule van Adlib aan.

De minister kondigt verscheidene grotere opkuisacties aan, met als doel de zogenaamde vervuiling weg te werken. Dit traject van datacleaning is intensief en vordert stapsgewijs. Ook het klaren van de auteursrechten is een belangrijke stap in de verdere ontsluiting van de collectie. Dat project wordt in 2018 afgerond.

De digitale ontsluiting kadert voorts in de uitvoering van de visienota 'Een Vlaams cultuurbeleid in het digitale tijdperk', die de Vlaamse Regering eind 2017 heeft goedgekeurd. In een digitaal cultuurlandschap moeten verschillende systemen voortdurend data met elkaar uitwisselen. Op termijn moeten de data uit het collectiebeheersysteem centraal toegankelijk worden via een open data- en beeldenhub voor culturele content. Met het oog op de beeldenhub plegen de diensten van minister Gatz intussen overleg met het Agentschap Informatie Vlaanderen over de mogelijke aanmaak van een beeldendatabank voor de Vlaamse overheid. Ook afbeeldingen van de werken in de collectie zouden via die weg ontsloten kunnen worden.

Minister Gatz bezorgt de commissie alvast:

- een lijst van de acht niet-traceerbare werken in eigendom van de Vlaamse Gemeenschap;
- de topstukkenlijst van de collectie van de Vlaamse Gemeenschap;
- een overzicht van de overgedragen provinciale collecties;
- het actieplan van het departement;
- de correspondentie met het vermelde veilinghuis;
- de brief aan de Koninklijke Belgisch-Luxemburgse Kamer van Veilingzalen.

De minister is bereid verdere informatie te bezorgen. In de periode die onder zijn verantwoordelijkheid ressorteert, zijn de onvolkomenheden relatief beperkt. De grote uitdaging voor die periode is de kwalitatieve ontsluiting.

De gemeenschappelijke standplaatscontroles van de Vlaamse en Franse Gemeenschap, in samenspraak met de federale overheid, vorderen goed. Minister Gatz kan het uiteindelijke resultaat nog niet voorspellen, aangezien de operatie nog lang niet is afgerond.

Tot slot drukt de minister zijn waardering uit voor het goede rapport van het Rekenhof. Het zit ook vrij goed met de bewustwording bij de media – in het bijzonder bij Geert Sels – en bij de publieke opinie, al is de eerste indruk dat het om een raar verhaal gaat. Door die bewustwording zullen mensen mogelijk alert worden met betrekking tot werken in hun bereik. Dit alles kan de oplossingen voor de toekomst helpen versnellen.

2. Bespreking in de commissie

Bart Caron heeft begrepen dat de problemen vooral zijn ontstaan in de periode vóór 1972, toen Cultuur nog een Belgische bevoegdheid was. Aan de basis lagen oorzaken als slechte catalogisering en onderverdeling. Sinds 1972 zijn maar acht van 6580 werken niet-traceerbaar. Dit is toch wel een belangrijke nuance.

De lijst met verdwenen werken, die minister Gatz intussen aan de commissie heeft bezorgd, bevat wel degelijk enkele befaamde kunstenaars, maar heel vaak gaat het om werk dat gekocht is om kunstenaars te steunen. Vandaar de suggestie van Bart Caron om experts te laten beslissen welke werken men prioritair moet opsporen. Van heel wat werken zal het artistieke belang wellicht te gering zijn om te investeren in een speurtocht.

Sinds Cultuur in 1972 door artikel 59bis van de Grondwet een gemeenschapsbevoegdheid is geworden – aanvankelijk nog toevertrouwd aan een federaal

minister – is de situatie dus aanzienlijk verbeterd. Jammer is wel dat bij de overdracht van de bevoegdheden zo weinig informatie is meegekomen. Beschikte de Belgische overheid überhaupt over kunstregistratiesystemen? Misschien was de situatie wel vergelijkbaar met de huidige leegstand in de federale overheidsgebouwen. Maar ook daarvoor is de Vlaamse overheid dus niet verantwoordelijk.

Met zijn eerdere opmerking over kabinetten en administraties wou Bart Caron geen recente lichtzinnigheid insinueren, maar er vooral op wijzen dat zich vroeger wel manoeuvres hebben voorgedaan. Alleszins kan het in de toekomst nog beter.

Nog belangrijker dan de digitale ontsluiting vindt Bart Caron dat de kunstcollectie ook fysiek wordt ontsloten. Erfgoedinstellingen kunnen er tentoonstellingen mee bouwen of werken uitlenen enzovoort. De prioriteit moet zijn dat de kunst niet verscholen blijft in depots.

Na 1972 was er nog één grote breuklijn: toen in 1992 de manier om kunstenaars te ondersteunen is gewijzigd. Sindsdien kunnen ze beurzen krijgen, in plaats van ondersteuning door aankoopbeleid.

Bart Caron hoopt voor de toekomst op meer budget voor collectievorming, onder leiding van en met steun van de Vlaamse erfgoedinstellingen. Zo moet de representativiteit van de Vlaamse artistieke ontwikkelingen in de eigen musea gegarandeerd blijven. Werk van een kunstenaar koopt men beter voordat het onbetaalbaar wordt.

Volgens een mooie Vlaamse traditie heeft onze overheid geprobeerd om een doorsnede te realiseren van wat de Vlaamse kunstontwikkeling doorheen de jaren heeft opgeleverd. Die ambitie is enigszins gefnuikt door de keuze voor sleutelwerken en topstukken in 2005, waardoor het niet langer mogelijk was om artistieke ontwikkelingen van jonge kunstenaars te volgen en in de Collectie Vlaanderen te integreren. Voor Bart Caron moet de Vlaamse overheid een goede doorsnede samenstellen van onze artistieke ontwikkelingen. Dat zou een waardevolle collectie opleveren met werken van kunstenaars die het niet helemaal hebben gemaakt maar ook van Vlaamse kunstenaars die intussen tot de wereldtop behoren.

Joris Poschet peilt of er een gestructureerd afstootbeleid bestaat. De collectie bestaat nu uit vele duizenden werken. Niet alle kunstenaars die men ooit wilde ondersteunen, bleken uiteindelijk van hoog niveau. Is er een methode om te beoordelen welke werken kunnen worden afgestoten? Met het verworven geld kunnen nieuwe werken worden aangekocht.

Cathy Coudyser sluit zich aan bij de vraag van Joris Poschet en wil gerust een apart debat voeren over het aankoop- en afstootbeleid, zeker van werk waarvan de erfgoedwaarde uiteindelijk gering blijkt. Ook de keuze voor sleutelwerken en topstukken hoort thuis in de meer algemene discussie over het collectiebeleid. Het lid suggereert een hoorzitting met de museumsector en internationale organisaties met het oog op een duidelijke visie op collectiebeheer, onder meer in het kader van het nieuwe Erfgoeddecreet.

Moeten musea zelf hun collectiebeleid bepalen of is er een beleidsvisie van de overheid nodig? Over welke expertise beschikken ze zelf? Hoe stemmen ze hun beleid onderling af? Kan een topmuseum werk waarvan het belang uiteindelijk veeleer regionaal blijkt, niet doorspelen aan een regionaal museum, waar het beter tot zijn recht zou komen?

De problemen die het Rekenhof heeft gesignaleerd, dateren dus van vóór 1972. Vanaf dan kwam er een betere registratie. De samenwerking en afstemming tussen de verschillende niveaus blijven een werkpunt. De culturele samenwerking tussen de Vlaamse en Franse Gemeenschap werpt alvast vruchten af. Ook met het federale niveau is een versterkte samenwerking nodig, aangezien dat niveau nu eenmaal de collecties beheert.

De minister is nog niet ingegaan op de opmerkingen van het Rekenhof over bezoekerscijfers. De meeste musea houden wel cijfers bij, maar zouden daar actiever op moeten inspelen, onder andere met een doelgroepenbeleid. Zoiets zou de publieke ontsluiting aanzienlijk bevorderen, net als het verlevendigen van musea met virtual reality, digitale toepassingen enzovoort.

Minister *Sven Gatz* wil zijn administratie laten onderzoeken welke externe expertise kan worden ingeschakeld om prioriteiten te bepalen met betrekking tot verder opsporingswerk.

Bij het federaliseringsproces blijken er inderdaad wat gaten te zijn gevallen. Een bevoegdheidsoverdracht leidt zo te zien steeds tot enig ongenoegen bij wie iets moet afgeven, met een zekere lankmoedigheid ten aanzien van dat goed als gevolg. Zeker in de jaren zeventig en tachtig heeft die houding parten gespeeld. Hoe dan ook heeft de minister het plan van aanpak van de administratie gevraagd, en heeft hij de indruk dat bepaalde zaken wel in orde zullen komen. Door het Cultureel Akkoord hebben de verschillende administraties elkaar beter leren kennen en inzicht gekregen in elkaars organisatie en aanpak. De toenmalige spanningen kunnen eindelijk overwonnen worden.

Minister Gatz wil de schuld niet zomaar op de politieke klasse van weleer afwentelen. Hier is sprake van de collectieve verantwoordelijkheid van een land dat niet erg zorgvuldig met zijn patrimonium is omgesprongen.

De minister deelt de visie van Bart Caron dat het aankoopbeleid gericht moet zijn. Bij zijn aantreden was de financiële situatie niet riant. Het hele aankoopbudget van de Vlaamse overheid voor hedendaagse kunst – zonder musea buiten die scope – bedroeg slechts 100.000 euro voor het M HKA. Dat budget is intussen verdubbeld. Daarnaast heeft minister Gatz aanvankelijk 100.000 euro en vervolgens 250.000 euro beschikbaar kunnen maken voor een eigen aankoopbeleid op basis van het Kunstendecreet. Uiteraard moet dit eigen aankoopbeleid op dat van het M HKA worden afgestemd. In totaal is het budget dus met 350.000 euro verhoogd. Door dat budget goed aan te wenden is het zeker mogelijk om in de komende vijf tot tien jaar een mooie collectie op te bouwen. Op dit moment zal de impact nog niet heel zichtbaar zijn, maar in de toekomst zullen we zeker constateren dat bepaalde aangekochte werken topstukken zijn.

Voor het moment werkt de administratie volop aan de erfgoedronde. Na de afronding daarvan zal ze aan de hand van een nota de krachtlijnen aanreiken voor een ontzamelings- en afstootbeleid. Die minister verwacht een moeilijke discussie aangezien verzamelen in de genen zit, zeker in de erfgoedsector, waar de mensen het moeilijk over hun hart krijgen om wat dan ook af te stoten. Er zijn duidelijke criteria en bruikbare richtlijnen nodig. De vraag is dan of het de moeite loont om een bepaald item te blijven bewaren. Zo bleken in de Bulskampveldcollectie nogal wat items dubbel voor te komen, wat de vraag doet rijzen of het niet beter is slechts één daarvan te onderhouden en het andere af te stoten.

Sommige commissieleden verwachten dat een afstotingsbeleid geld kan opleveren om te investeren in nieuwe werken. Misschien komt die mogelijkheid op de lijst van eventuele acties, maar dat wordt een erg moeilijk debat. Als de gelegenheid zich nog eens zou aandienen om een topstuk aan te kopen, zal een

deel van de publieke opinie dat aanmoedigen en een ander deel het zonde van het vele geld vinden. Omgekeerd zouden sommigen suggereren om met de opbrengst uit de eventuele verkoop van één kostbaar werk vijf minder dure werken aan te schaffen.

Ten slotte polste Cathy Coudyser naar de omgang met bezoekerscijfers. De erfgoedronde heeft de ambitie om daar gericht gebruik van te laten maken. Naar aanleiding van het Erfgoeddecreet opperden sommigen dat bezoekerscijfers niet zaligmakend zijn op zich, maar een minimumnorm moet wel mogelijk zijn. De ontsluiting van werken die nu nog onzichtbaar blijven, kan mogelijk ook nieuwe bezoekers aantrekken. Ook de museumpas kan hier soelaas bieden. De minister is op basis van die mogelijkheden hoopvol gestemd voor de toekomst.

Joris Poschet wil nog verduidelijken dat hij er niet voor pleit om topstukken te verkopen, maar wel om grondig na te gaan of er stukken zijn die mogelijk topstukken hadden kunnen worden en nooit zover kwamen. De gezamenlijke opbrengst van die stukken zou dan kunnen worden ingezet voor de aankoop van één of twee echte topstukken.

Bart CARON,
voorzitter

Marius MEREMANS
Katia SEGERS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

BELSPO	Belgian Science Policy
CJM	Cultuur, Jeugd en Media
DNA	desoxyribonucleic acid
FOD	Federale Overheidsdienst
FOMU	Fotomuseum Provincie Antwerpen
ICOM	International Council of Museums (van de UNESCO)
KMKG	Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis
KMSKA	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen
KMSKB	Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven
M HKA	Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen
MSK	Museum voor Schone Kunsten Gent
Mu.ZEE	Kunstmuseum aan Zee
NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
SMAK	Stedelijk Museum voor Actuele Kunst
UGent	Universiteit Gent
vte	voltijdsequivalent / voltijdequivalent